

Soli pa solim līdz sarunai

01.03.2024

Maija Antīpina

Speciālās izglītības skolotājs/Skolotājs-logopēds

Barboleta speciālists

Jelgavas valstspilsētas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestāde

“Gaismiņa”

Jelgavas valstspilsētas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestāde «Gaismiņa»

Adrese: Vaļņu iela 5, Jelgava, LV-3001

Vadītāja: Agrita Loca

E-pasts: gaismina@izglitiba.jelgava.lv

Mājas lapa: <http://gaismina.lv/>

Kontakttālruni

Vadītāja: 63029287

Vietnieki: 61112134

Atbalsta personāls – skolotājs-logopēds

Izglītojamo skaits

113 izglītojamie (5 grupas)

Izglītības programmas

Pirmsskolas izglītības programma (programmas kods 01011111)

Pirmsskolas izglītības programmā tiek uzņemti bērni vecumā no pusotra (1,5) gada vecuma.

Jelgava
pilsēta izaugsmei!

Saruna aktivizē bērna runu, domāšanu, attīsta uzmanību un uztveri.

Saruna ir mācību metode, kad skolotājs ar jautājumiem palīdz bērnam izprast un apgūt jaunas zināšanas, balstoties uz bērna zināšanām, prasmēm un attieksmi.

“Logopēdijas skaidrojošā vārdnīca”, 2012

Valoda ir viena no cilvēka lielākajām vērtībām, tā ir saikne starp cilvēku un apkārtni, tas ir sazināšanās veids, kas nepieciešams cilvēkam.

/Anspoka, 2013

Ja bērnam ir runas traucējums, tas var radīt grūtības pilnvērtīgi komunicēt ar apkārtējiem cilvēkiem, būt par cēloni mācīšanās grūtībām un ietekmēt bērna personības veidošanos un attīstību kopumā.

/Tūbele, 2019, Tomele, 2022

Valoda pilnveido cilvēku!

Valodas traucējumu novērtēšana

Runas un valodas traucējumu savlaicīgai konstatēšanai, atbilstoši logopēdiskās palīdzības sniegšanai un preventīvo pasākumu organizēšanā liela nozīme ir izglītības iestādes atbalsta personālam (psihologam, logopēdam, speciālajam pedagogam).

Uz valodas traucējumiem jāskatās kā uz kompleksu problēmu, kas saistīta ne tikai ar bērna valodas prasmēm, bet arī vidi, kurā bērns atrodas.

Tikai ciešā sadarbībā ar bērnu, vecākiem un skolotājiem ir iespējams traucējumu novērst vai vismaz mazināt. Savstarpēja PII skolotāju, logopēdu un vecāku sadarbība ir svarīga bērna runas traucējuma novēršanā.

Novērošana

Mērķis - iegūt objektīvu informāciju pēc iespējas dabiskākā vidē, tas ir veids, kā iepazīt bērnu tiešas uztveres ceļā:

- grupā,
- āra vidē,
- skolotāja plānotā un vadītā rotaļnodarbībā,
- bērnu pašu iniciētā un vadītā rotaļdarbībā,
- mūzikas nodarbībā,
- sporta nodarbībā,
- pasākumos, ekskursijās u.c..

Novērošanai nepieciešams zināms laiks, tai ir jābūt rūpīgai, tai jānotiek sistemātiski.

Novērošanā iespējams ieraudzīt “reālu” bērnu- izturēšanās veidu, īpatnības, runu, aktivitāti, mijiedarbību ar citiem, žestus, mīmiku, emocijas, intereses, darba kulturu utt..

Valodas normālas attīstības kritēriji 4 un 4 ½ gadi (pēc Smitas, Strikas, 1998)

Bērna vārds un uzvārds	Vecums	Receptīvā valoda	Ekspresīvā valoda	Divvalodība	Logopēds vai cits speciālists ārpus izglītības iestādes	Komentārs
		<ul style="list-style-type: none"> Saprot 1500-2000 vārdu Saprot "ja...tad" jēgu Pazīst vismaz vienu krāsu Parāda noteiktu formu, ja to nosauc Saprot jēdzienus starp, virs, zem, augšā, apakšā Saprot skaitļa "trīs" nozīmi 	<ul style="list-style-type: none"> Lieto vietniekvārdus "viņš", "viņa" Izmanto saikli "tādēļ ka" Sāk parādīties jautājumi "Vai bija?" Veido teikumus no 4-7 vārdiem Runa ir ļoti skaidra Atbild uz jautājumiem "Cik tālu?" Saskaita 4 objektus Iemācās skaitīt līdz 10 Atkārto nosauktos 4 skaitļus Lieto jautājumus, kas sākās ar "vai" Lieto formas "būtu", "varētu" 			

Valodas normālas attīstības kritēriji 5 gadi (pēc Smitas, Strikas, 1998)

Bērna vārds un uzvārds	Vecums	Receptīvā valoda	Ekspresīvā valoda	Divvalodība	Logopēds vai cits speciālists ārpus izglītības iestādes	Komentārs
		<ul style="list-style-type: none"> • Saprot 2500-2800 vārdu • Izpilda sarežģītākus trīsdaļīgus norādījumus • Pazīst atskaņas • Pazīst galvenās krāsas • Saprot jēdzienus smags/viegls, skaļš/kluss, vienāds/nevienāds, garšs/īss	<ul style="list-style-type: none"> • Nosauc vairākas krāsas • Atbild uz vienkāršiem jautājumiem “Kad?”, “Cik bieži?”, “Cik ilgi?” • Jautā par vārda nozīmi • Pareizi izstāsta stāstu • Saskaita 10 objektus • Var nosaukt pirmo, vidējo un pēdējo objektu virknē • Lieto darbības vārdus nākotnes formā • Saskaņo īpašības vārdus un lietvārdus			

Valodas normālas attīstības kritēriji 6 gadi (pēc Smitas, Strikas, 1998)

Bērna vārds un uzvārds	Vecums	Receptīvā valoda	Ekspresīvā valoda	Divvalodība	Logopēds vai cits speciālists ārpus izglītības iestādes	Komentārs
		<ul style="list-style-type: none"> Saprot 13 000 vārdu Saprot pretstatus ātri/lēni, vienāds/nevienāds, vakar/šodien, vairāk/mazāk, daudz/maz, pirms/pēc Saprot skaitļu jēdzienus līdz 10 Pazīst metāla naudu Parāda pusi, veselo, labo un kreiso pusi Sakārto objektus pēc to formas vai krāsas 	<ul style="list-style-type: none"> Var atbildēt uz jautājumiem "Kas būtu, ja...?" Saskaita 12 objektus Iemācās skaitīt līdz 30 Nosauc visus alfabēta burtus Raksturo objektu līdzīgās un atšķirīgās īpašības Raksturo novietojuma vai virzību "caur", "projām", "pretī", "pāri" Nosauc objektu stāvokli: "pirmais", "otrais", "trešais" Secīgi nosauc nedēļas dienas 			

Padziļinātā valodas pārbaude

Artikulācijas aparāta uzbūve un kustīguma pārbaude

Skaņu izrunas pārbaude

Fonemātiskās uztveres pārbaude

Vārdu krājuma pārbaude

Valodas gramatiskās uzbūves pārbaude

Rakstīšanas prasmju pārbaude

Lasīšanas prasmju pārbaude

Intelektuālās attīstības līmeņa pārbaude

- Vingrinājumi perifērā artikulācijas aparāta kustīguma pārbaudei
- Skaņu izrunas pārbaudes kartītes
- Fonemātiskās uztveres izpētes veikšanai paredzēti uzdevumi
- LAMBA – latviešu valodas fonēmu tests un vērtēšanas tabula
- Fonēmu producēšanas izpētes un fonēmu uztveršanas un atšķiršanas izpētes testi
- Valodas sapratnes tests
- Citi logopēda veidoti materiāli- kvalitatīvi, nepārprotami, estētiski noformēti un praksē pārbaudīti

legūtos rezultātus fiksē logopēda izstrādātajā VALODAS KARTĒ

Valodas traucējumu novērtēšana

- Bērna runas attīstība atbilst vecumam
- Bērna runas attīstība pakļauta novērošanai (skaņu izrunas traucējumi uz vecuma normas robežas)
- Bērnu runas attīstībai nepieciešama korekcija (skaņu izrunas traucējumi)
- Bērni ar valodas sistēmas nepietiekamu attīstību
- Bērni ar latviešu valodas kā otrās valodas apguves grūtībām

Sadarbība ar skolotājiem

- Piedalās mācību un audzināšanas procesā, integrē valsts pirmsskolas izglītības prasību vadlīnijas
  - Konsultē un iesaista skolotājus korigējoši attīstošajā darbībā
  - Sniedz ieteikumus bērnu runas un valodas attīstīšanai, informē par norisi un rezultātiem
  - Organizē vai piedalās grupas un pirmsskolas izglītības iestādes sanāksmēs
  - Īsteno preventīvus pasākumus jaunākā vecuma bērniem
  - Veic novērošanu grupas ikdienas darbā, mūzikas un sporta nodarbībā
  - Reflektē
-
- Atzinuma sagatavošana pēc izglītojamo speciālo vajadzību izvērtēšanas pamatojoties uz *Ministru kabineta noteikumi Nr. 453 "Izglītojamo speciālo vajadzību izvērtēšanas metodika pirmsskolas izglītības iestādēs"*
  - Individuālo plānu izstrāde un atbilstošu atbalsta pasākumu nodrošināšana pamatojoties uz *Ministru kabineta noteikumiem Nr. 556 "Prasības vispārējās izglītības iestādēm, lai to īstenotajās izglītības programmās uzņemtu izglītojamos ar speciālām vajadzībām"*

Sadarbība ar vecākiem

- Vecāku sapulces
  - Individuālās sarunas
  - Anketēšana
  - Praktiskās konsultācijas
  - Informatīvi materiāli par bērna attīstību
  - Dokumentu sagatavošanu
  - Rekomendācijas citu speciālistu konsultācijām
  - Atbalsta pasākumi
  - Aptauja "Vecāku- logopēda sadarbība PII "Gaismiņa"
-
- *Iepazīstināt vecākus ar logopēda bērna valodas izvērtējuma rezultātiem*
  - *Veicināt interesi un vēlmi piedalīties korigējoši attīstošajā darbā*
  - *Sniegt vecākiem priekšstatu par bērna gatavību pārejai uz sākumizglītības mācību procesu*
  - *Sniegt praktiskus ieteikumus darbam mājās, parādīt noteiktus logopēdiskos paņēmienus*
  - *Veikt konsultatīvo un profilaktisko darbu ar jaunākā vecuma bērniem, lai savlaicīgi konstatētu runas attīstības grūtības*
  - *Uzturēt savstarpējo sapratni un nodrošināt sadarbību starp visām iesaistītajām pusēm*

Atziņas

- Profilaktisko pasākumu kopums var būtiski ietekmēt izpratni un attieksmi par bērna runas attīstību
- Ikviens pieaugušais ar savu klātbūtni var veicināt bērna runas attīstību
- Bērnam jānodrošina iespēja apgūt valodu
- Ar bērniem ir jārunā par valodu dažādību, dažādu valodu zināšanas palīdz sazināties
- Atbildes uz jautājumiem atrodamas ikdienas darbā
- Mazākumtautību bērniem korekcijas darbs var prasīt ilgāku laiku
- Atbalsts ir nepieciešams ne tikai bērniem, bet arī viņu vecākiem
- Nepietiekama latviešu valodas prasme skaidrojama ar latviešu valodas lietojumu ikdienā

Avoti

- Projekta "Latviešu valodas monolingvāla un bilingvāla apguve: rīki, teorijas un lietojums" (LAMBĀ) materiāli.
Pieejams <https://www.lamba.lv/index.php/lv/>)
- <https://maciunmacies.valoda.lv/>
- Tūbele S. Valodas traucējumu novērtēšana, Rīga, 2019
- Bilingvālās ābece – ilustrētas latviešu- krievu, latviešu-ukraiņu ābece

Paldies!